

JANKY BÉLA

A cigány családok munkaerőpiaci és jövedelmi helyzete

Az előadás egyrészt összefoglalja a cigányok munkaerőpiaci helyzetének alakulását a három reprezentatív cigányvizsgálat adatainak segítségével.

A hetvenes években a munkaképes korú cigány férfiak a nem cigányokkal megegyező arányban rendelkeztek munkahellyel. Ugyanakkor a cigány nők foglalkoztatottsági aránya ebben az időszakban is elmaradt az országos átlagtól. A nyolcvanas évek második felében kezdődött és a rendszerváltást követően gyorsult fel a hazai munkaerőpiac átalakulása. A cigányok között az országos átlagnál nagyobb volt a munkahelyek elvesztésének aránya, és a tömeges állásvesztés körükben több évvel korábban kezdődött, mint a társadalom más csoportjaiban. Fő oka ennek a cigányok iskolázatlansága volt. A második ok a cigányok lakóhelye volt. A harmadik ok az volt, hogy a foglalkoztatottság idején a cigányok elsősorban olyan gazdasági ágakban találtak munkát, amelyek a válságban tönkrementek.

Az utóbbi tíz évben nem változott érdemben a cigányok munkaerőpiaci helyzete. A 2003-as felvétel idején a 15-74 éves cigány népesség 21 százaléka volt foglalkoztatott, míg 1993-ban 22 százalék. A férfi népességből a foglalkoztatottak aránya 28 százalék, szemben az 1993. évi 28.5 százalékkal. A 15-74 éves cigány nők körében 15 százalék volt a foglalkoztatottak aránya 2003-ban, ugyanúgy, mint 1993-ban. A foglalkoztatottsági arányok tekintetében nagyok a regionális és még nagyobbak a településtípusok szerinti különbségek.

Az előadásban azt is megvizsgáljuk, hogy hol helyezkednek el a cigányok a magyar népesség jövedelem szerinti rangsorában. A vizsgálatban a 2003-as Cigányvizsgálat és a 2003-as TÁRKI Háztartás Monitor jövedelmi adatait használjuk fel.

A Háztartás Monitor egyéni mintájában mért, egy fogyasztási egységre jutó átlagos havi jövedelem nagysága 81800 forint. Ez jelentősen magasabb, mint a Cigányvizsgálat *egyéni* mintájában mért 35600 forint. A Cigányvizsgálat alapján az átlagos jövedelemmel rendelkező cigány családok tagjai a teljes népesség legalsó jövedelmi decilisébe tartoznak. A Cigányvizsgálat adatai arra utalnak, hogy a cigányok 65 százaléka tartozik a népesség alsó jövedelmi tizedéhez, és 80 százaléka az alsó ötödéhez. A felmérés adatai szerint Magyarországon a legszegényebb 300 ezer ember kétharmada-negyötöde cigány. Azaz a cigányok 37 százaléka tartozik ebbe a legalsó jövedelmi csoportba. A különböző régiók népességét összehasonlítva is

találhatók különbségek a cigányok relatív helyzetében. Elsősorban a Budapestet és Pest megyét magában foglaló Közép-Magyarországi régióban alacsony a legszegényebbek közé tartozók aránya. Adataink azt mutatják, hogy a községek és a városiak relatív jövedelmi helyzete is hasonló. A falusi cigányok 68 százaléka tartozik a falvak népességének alsó tizedébe, míg a városokban 71 százalék ez az arány. A cigányok tizedét kitevő fővárosi romák helyzete sokkal jobb, mint a vidékieké. A fővárosi cigányoknak csupán 34 százaléka tartozik a budapesti népesség alsó tizedébe. A relatíve magas jövedelműek körében azonban Budapesten is elenyészően kevés a cigány.